

Intervju med Bruno Dalshäll

Intervjuare: Pajala ABF

med Hugo Pekkari och Henrik Keskikangas

Plats: Kaunisvaara

Född: 4 januari 1902

Datum: 16 december 1987

Intervjuare(HP): Kerroppa lentisajan uitosta.

BD: Sitä kelpasi hyvin poikasena siihen hommaan. Olin viielätoista (15) kun ensi kerran lähin uithoon. Uitto oli Kihlankin alasella joella.

I: (HP): Oleks sie ollu Suomen puolella uitossa?

BD: Olen, paljon.

HP: Muistakko, missä joissa olet ollu siellä?

BD: Olen ollu Kemijoella ja Luironjoella, joka tulee Kemijokkeen jonku kilometrin alapuolella Kemijärveä.

HP: Olet ollu väyläuitoissa kauhean paljon?

BD: Olen ollu Muonion alta Kattilakoskheen saakka.

HP: Minkälaista oli uitto, oliko kurjuutta vai oliko ilonhetkiäki?

BD: Uittohomma oli ilosinta työhönmaa siihen aikaan. Siinä tienasiki parhaiten. Olit huonot ajat siihen aikaan. Oli vain köyhyyttä perheissä.

HK: Mikä oli tiimepalkka, kun aloit uithoon 15 ikäsennä?

BD: 40 äyriä poikasille. Täyän miehen palkka oli 80 äyriä.

HP: Onkos isompia tapaturmia sinun aikana tapahtunnu uitossa?

BD: On sattunu yksi Parkajoella. Sielä meilä hukku mies. Se oli Vidblommin Isakin poika.

Kävi sillä lailla, että mie olin uittotyönjohtaja. Mie en joutanu olheen aina paikoilansa. Mutta vaarallisimmat paikat. Sitä sanottiin Pahtamukaksi. Siinä oli syvä poukama. Mie olin siihen poukaman niskalle saakka, mutta mie jouduin taas menemään alas. Parkajoen uittoliike oli kokonansa minun hallussa.

Sitten mie lähin toisena päivänä kattoonhaan sinne, että kun net tulevat. Jätin yhen miehen, joka pittää huolen hännän ajosta, ettei lasketa siihen Pahtamukan poukamhaan eekoila, joita oli aina hännillä. Siinä yksi oli lähteny. Mie satuin justhiins nousemhaan sinne ylös.

HK: Sehä oli oli kieletty, ettei saa koskea eekkoihin. Oli vissi mies joka piti vaarin.

BD: Se oli Suikki Oskari, ikämies. Sanoin Oskarille, että sie olet vanhimpia miehiä, piä vaari hännillä, ettei kukhaan laske poukamhaan. Eekala.

Mutta suittikos se Oskari pittää, kun siinä oli niitä urheilijoita. Se näpäthiin eekka ja laskethiin. Yksi laski eessä, mutta se meni hyvin. Toinen laski perässä. Sillä upposi eekka. Laski kuohhuin ja hukku.

HP: Menikö kauan aikaa, ennenkö se saathiin ylös?

BD: 4 - 5 tiimaa. Se oli syvä paikka.

HP: Ei ollu siis mithään mahdollisuutta, että saaja henkeä..

BD: Ei minkhäänlaista.

HP: Oliko hän perheellinen mies.

BD: Ei. Mutta täysi-ikänen. Hyvä mies.

HP: Kuinka kauon olet uitossa ollu?

BD: En muista kuinka paljon niitä vuosia tullee. Mie olin niin kauon, kun heitettiin uitot kokonnan pois.

HP: Sie olet ollu uittotyönjohtaja.

BD: Uittopäällikkönä oli silloin Folke Falander.

HP: Mutta siitä allepäin oli paljon miehiä, niinko sieki olit uittotyönjohtaja. Oli vakituiset piirit, jota net sitten johit. Hän oli koko uitolle johtaja.

HP: Kuinkas tet tulitta hyvin yhteen sen valtapomon kansa?

BD: Met tulima oikein hyvin yhteen.

HP: Kuinka oli uittomiehen laukussa ruokasorttia, kun aloit uithoon?

BD: Oli kuivaa lihaa, fläskiä, leipää ja voirasia.

HP: Kuivalihahan se oli kaikkein parasta. Ja kahvia oli.

Sie olet uittoyhtiön miehiä ympäri vuoeh?

BD: Joo, se oli lopussa sillä mallin, että tarvithiin, kun tammit lahoit joila. Tammet häätty rakentaa uuestaan ylös. Mulla oli kans ympäri vuotunen.

Folke Falander tuli meile ja kysyi mitä minä olen hunteerannu.

Se oli suomen kielen oppinu, kun oli kymmenen (10) vuotta ollu Suomessa. Se oli aivan nuorena miehenä lähteny Suohmeen, kun oli kuullu että Suomen mettätöissä tienaa paremmin kuin Ruottin mettätöissä.

Silloin lähti yks ja toinen ruottalainen Suohmeen mettätöihin.

Niin ne asetuit sinne ja opit suomen kielen. Falanderiki puhui suomen kielen ja sanoi, että minä puhun kirjakielen. Se oli Oulun suomi ja se on lähellä kirjakieltä.

Se tuli meile sitten ja sano, että minä olen hunteerannu, että minä tarvitten sinut ympäri vuojen. Tulemakommahan me yhteen. Sais kuulla. Met tulima yhteen ja minusta tuli ärsänställdi.

HP: Eikö tuntunukki hyvältä saaha aivan vakituisen ammatin?

BD: Joo.

HP: Sie olit varmasti hoitanu hyvin ittesti, kun sinusta tuli vakituinen. Net olit työpaikat lujassa silloin.

HP: Silloin kun tulit vakituiseksi ja vähän ennenkin, elikö sulla vaimo silloin?

BD: Vaimo eli.

HK: met olima kerran hännän kans tulemassa Pajalan suvanolla, kun tuli sana, että vaimo on kuolu. En müista minä vuonna.

HP: Olikos sulla silloin maanviljelystä ja elläimiä?

BD: Oli kyllä. Lehmiä oli vähinhään kaksi mutta kolmekki välistä.

HP: Kun sie itte olit niin paljon poissa, vaimo se tietenki häätö hoitaa kotia silloin?

BD: Joo, ja se meni hyvin.

HP: Jälkheen kun sulla vaimo meni poies, oliko sulla vielä elläimet?

BD: Oli. Tyär oli täysi-ikänen ja pysty hoitamhaan eluka. Oli kaksi lehmää. Mutta kävi sillä lailla, että täältä oli yksi Vaaran Hjalmarin poikia, jolla oli vaimo Kolarista. Net siiryit Karlsborgiin asuhmaan.

Niillä oli vanhin poika lähteny käyttämhään..... oli syysliukas. Se ajo maitobilhliin ja äitinsä oli biilissä ja se joutu kolmeksi kuukaueksi sairaahlaan.

silloin ne aloit soittamhaan multa tyärtä, Elliä, sinne niin kauoksi, että vaimo pääsee sairaalasta. Meni kolme kuukautta, ennenko pääsi. Silloin alko kaksi sairaanhoitaja kurssia, toinen oli puolen vuoden ja toinen vuoden sielä ala-Kaihuussa.

Se kirjotti, elikkä soitti mulle, että hän on meinanu ottaa...Mie sanoin, että ota. Ota kurssi ja ota se pitempi, vuoden. Ja se otti sen vuoden kurssin. Se vaimohan oli kolme kuukautta sairaalassa, mikä tarväänty siinä biilissä. Se otti sen jälkheen.

Sieltä tyär meni Daahlaan. Vanhin sisar oli sielä naimisissa. Se oli puoli-toista vuotta lasaretilla. Se tarvithiin varsin saihraanhoitajia. Hän meni niinko kylhään.

HP: Sie hääjyit panna sitten elukat pois?

BD: Joo, net panthiin pois varsin kun se lähti.

HP: silloin kun olet alkanut uittotyötä tekemään, oli nahkasaapasaika-kausi?

BD: Joo.

HP: Onkos sinulla muistoja, että olisit joutunut niitten nahkasaaphaitten takia syville vesille, kun puut on olheet jäässä ja luntaki sato monta kertaa puitten päälle? Oleks kastunu pahoin monta kertaa?

BD: Lukemattomia kertoja. Kun sitä oli nuori, puun päälä olo oli urheilua.

HP: Olet varmasti ollu kauhean hyvä puun päällä laskemhaan?

BD: Joo, kyllä mie olen saattanu.

HP: Muistakkko, kun jokiuithoon menthiin, niin oli ensin se joen laittaminen, että tukki huilaa hyvin?

BD: Joo. Hankalimmat ja kuivimmat paikat laitethiin.

BD: Tehtiin kossia ja vittoilta siiothiin yhteen.

HK: Ja sammal välhiin, niin tuli lämmin kossa.

HP: Muistakko sie muita nimiä. Pienemmilläkin hoijoilla laitettiin jokia kuin kossilla. Kossathan olit aika isotöisiä tehjä. Net tehtiin pahhoiin paikkoihin.

BD: Suistopummit ja otvöt. Yksihnäinen puu panthiin suistamhaan...

HP: Eihän sitä sanottu suistoksi vaan otvoksi. Oli erityiset nimet.

Eikös se pantu tammittien niskoile ja isoittien suvanoittien päähän, jossa tavallisesti tammet olit ja vettä säilytettiin. Isoittien suvanoittien päähänhän se tehtiin aina tammet?

BD: Ja tammen niskalle uittoaikana aina laitettiin jonku verran pitkät, niin kauas kun tammivesi nousi, vittoilta tehyt kaplaukset.

HP: Muistakko niitä nimiä, joilla kaplaus panthiin kokhoon?

BD: Niitä oli 50 vittaa aina kimpussa. Tingattiin etua vittan vääntäjiä. Laitettiin justtiins niille paikoille, missä niitä tarvithiin.

Kaplaukseen panthiin kolme neljä puuta. Ensiaikoina olit täysipitkät puut. Ei niitä justeerattu. Sitten siinä oli kaski(?) poikittain ja siiothiin kiini. Taas panthiin puu pituus niin pitkälti kun sitä tarvithiin kaplausta. Kaplat olit kahen puolen tammen niskoja.

Tammenniskalla aina nousi vesi tavattoman korkealle. Kaplausten päälä hääty tehjä töitä ja niitten piti olla lujat.

Sitten kun tammi avattiin ja vettä oli menny kaks kolme tiimää alas, sinne ei siis silloin pantu puita. Mutta räknäthiin kuinka kaukana uittovesi on. Sitten siittä aléthiin laskemhaan. Siinä olit miehet kahtapuolta kummankin kaplan päällä ja ne lykkelit net menehmään.

HP: Sittenhän siinä oli "kielipummi". Sitä sanottiin kieleksi, jolla se panthiin kiinni, kun heitettiin laskemasta.

BD: Joo. Ja jos alhaalla tuli ruuhka vaikka monen kilometrin päässä, niin sieltä mies mieheltä viitettiin ja merkkinä oli keksi poikittain. Ei saa laskea! Silloin häätö tammesta heittää laskemasta.

Sitten kun oli saatu ruuhka joki läpi juoksemhaan....

HK: Eikös sitä kuttuttu saapponiksi, sitä joka veettiin kiinni, kun heitettiin laskemasta?

BD: Joo!

HP: Mie niistä kampeitten nimistä vielä: Vittat olit. Sitten oli "noorut" ja "rooterit". Rooterit olit net, jotka panthiin poikittaisin. Ja kiilat joilla se lyötiin lujale, ne olit noorut.

Uitossahan oli aina erityisiä nimiä.

Siehan olet ollu Brori Falanderin kansa myös töissä. Folke Falanderin poika. Tulikko Brorin kansa yhtä hyvin toihmeen kuin Folke Falanderinkin kansa?

BD: En tullu hyvin yhteen. Brori ei käsittäny. Se oli poikanen siihen isänsä virkhaan.

HP: Olihan se kuitenkin rohkea mies veen päällä?

BD: Joo. Se oli uittohenkinen. Mutta sillä ei ollu niitä kokemuksia, mitä isälänsä oli.

HP: Sie sanoit haastattelun alussa, että tiimapalkka oli täysille 80 äyriä ja poikasille 40 äyriä. Se oli ensimmäisen sota-ajan loppua. Oli sen verran korkea palkka. Sie varmasti muistat, että tiimapalkka halpu paljon siitä. Se on ollu paljon alle 60 äyriin. Ensimmäisenä aavtaali-vuonna -35, silloin se nousi 60 äyhriin tiima. Niinhän se oli?

BD: Joo,

HP: Mutta yliajoista ei ollut ylimääräistä maksua. Oli aina sama maksu.

HK: On se tehty halvemmalla ki välistä. Haastattelin Laurens Larssonia Kurkkiosta. Sanoi 18 ikäsennä menneen ensi kerran uithoon ja tiimapalkka oli 30 äyriä silloin.

HP: Kiitämme paljon haastattelusta. Me toivoma, että tätä meän puhetta kuunnelhaan paljon. Se on toivomus. Kiitos Bruno.

Bandet fortsätter!

.....

.....

HP: Uittolakko ja tielakko ei kuulunheet sulle kummakhaan?

Nehän olit vissit piirit, jotka olit plokaatissa.

Slut!

B sida

HP: Minkäs ikäsennä sie Hugo lähit uithoon ensi kerran?

Hugo ?: Olin 17.

...

...

Hugo: Kun 17 ikäsennä lähti, hääty vähän valehtella! Että mie olen osastossa myötä. Joka ei ollu osastossa, ei päässy.

...

...

HP: Erkki, minkä ikäsennä sie olet menny uithoon?

Erkki?: En ole varsinaisesti ollu uitossa, mutta olen käyny uitossa. En mie ollu niin paljon uittoanställdi. En ollu kuin 12 ikänen silloin. En muista sitä, koska varsinaisesti aloin uithoon.

Silloin kävin ensimmäisen kerran 12 vuotiaana Liviöjoella.

Erkki: Oli sillä lailla, että oli "urkko" aika. Kun koulu loppu, niin mulla oli kauhea halu päästä uithoon Liviöjokkeen. Menin siihen vanhhaan kämphään, joka oli joensuussa. Fridi-setä oli siellä. Sitä sanottiin "sahakämpäksi". Mulla oli saaphaat matkassa.

Niitä ei ollu niin monta miestäkhään, mutta Heimeri-vaina oli siinä yhtenä. Pekkarin Hugo oli ja Edvini ja Albertti tietenki ja Fridi. Mie piän, että Nygårdin Kalle oli kans.

Niitten oli pitäny uittaa puut muistaakseni Vaalasuvannosta. Mie muistan, että Liviöjoella oli paljon puita, kun net saarnasit silloin. Mutta sehän brukathiin Vaalasuvannosta uittaa ennen kuin järvestä alettiin saahmaakhaan.

HP: Niitähän oli semmosia uittovuosia ennen Liviöjoessa, että Vaalasuvannossa oli häntä, ei ollu päällemmäksi ajettu.

Erkki: Silloin mie olen ollu ensi kerran ja olin kaks kolme päivää. Ei sen enämpää. Fridin matkassa mie kuljin. Hän näytti, kuinka puullaki metnhiin joki poikki. Isä brukas sanoa, että Fridi ei ole juuri niin etevä niinkuin Sigurtti-vaina oli, mutta suunnilheen samanlainen.

Se minuaki meinasi, että siihen häätyy harjottaa.

Mutta mie olen ollu jo aika täysi sitte, kun varsinaisesti olen lähteny uithoon. Mie muistan, että olisin silloinkin ollu Liviöjoella. Olen silloin ollu jo 17 - 18 vuoden ikänen. Krekun Otto-vaina oli silloin niinko ceëffinä.

Silloin mie en käyny ko Isola joella ja siittä alle. Muistan, että Isola joellaki oli puita. Siihen Otto vei meät. Olima Erkin Mannen kans yhdessä. Olima ensikertalaisia kumpiki. Met asuima niittykämpilä. Oli Vänkön Einari-vainan kämppä.

silloin sai oppia, kun kämpälläki asu, että kämppä piti olla aina korjussa. Krekun Otto oli kauhean kranttu puhtauesta. Se on ollu muistaakseni minun ensimmäinen uitto.

Met olima siinä aika kauon. Se tuli häntä sieltä sitte. Mie uskon, että ne olit järvessä asti olheet puut. Oli aika paljon miehiä. Oli sen ajan Tossavainenki, joka bruukas olla. Net tulit sieltä sitten sen hännän kanssa.

...

...

...

HP: Mie olen ollu 11-vuotta, kun mehin isän kansa ensimmäisen kerran uithoon. Kolme viikkoa olthiin koulussa Peräjävaarassa. Mie olin viiettä vuotta silloin koulussa. Tässä väylässä oli acordi, mutta en mie siinä ollu. Se otti minulle kolmeksi viikoksi koulusta luvan. Sitten mie sain uitosta yhen päivän pärmisuunia, että mie sain käyä exaamissa.

Uitto kesti muistaakseni pitempähän kuin sen kolme viikkoa, mutta kun uitto alko, koulua oli vielä kolme viikkoa. Koulusta sai luvan.

...

...

...

... Alla pratap samtidigt!

...

...

....

Erkki P: Mulla on jääny muisthoon, kun olima uitossa. Met olima aika nuoret vielä silloin. Oli muistaakseni hännänajo. Ei sitä ollu oikein hyvin vettä. Mutta sitä oli aika hyvin. Se oli Juhonpietin (?) karissa. Se oli karhiin ottanu kiinni, mutta siinä oli aika paljonki puuta, mutta vesi huilaaili.

Oli pyhäpäivä. Uno tartti käyä tarpheen teola. Isä sano, että hän lähtee käythään sinua rannassa. Se pani kovan varauksen Yngvele, ettei saa nyt vainkoskea ylön paljon puihin.

Sen kerran kun net pääsit ranthaan, niin Yngve lähti väänthään kangen kansa. Kun se siinä puno, silloin ruuhka alko lähtemhään. Yngve huutaa Einarille, että "Einari, hae iso puu!" Nyt lähtethään Erkeikin süvanthoon. Vesi oli varhman nousemassa kun se laveri (ruuhka) löysäsi.

Siinä oli paljon sitä puuta. Niin se kerkesi isä tulla venheen kansa. Mie muistan niin hyvin, kun isä pani kovan varauksen Yngvele, ettei koskeä puihin.

...

....

....

....

....

...

HP: Lumen takia mie olen kerran ollu hukumassa. Olin nuori silloin.

...

Oli kauhea suma. Lumi-ilma oli semmonen, että puitten päälä oli kuitekki kaks (2) tuumaa lunta. Sitten "mako"saaphaat jalassa alkaa summaa purkamhaan.

....

Mulla oli yks kaveri matkassa.

....

....

Mie menin sumalle sitten. Aloin sitä aukasemaan ja samalla se lähti liikeheelle.

...

Silloin mie niillä saaphailla jokheen puitten seuhraan. Mie olin hukumassa. En päässy milhään puitten päälle. Mulla oli tietekki net saaphaat jalassa. Mulla oli kangashousut ja pikinuoralla olin pannu saaphaat kangashoussuin kiinni. Lujalla se oli. Toinen saapaski jäi jalasta. Sielä se saapas on tänäki päivänä. Sitä ei kukhaan löytäny.

Se minun kaveri vain seiso sielä koijukossa ja huusi "Kunkhaan käypi, hukukhaan sie, kunkhaan käypi, hukukhaan sie?!". Mutta ei se jälppaahmaan tullu. Ei tohtinu tulla. Niin mie pääsin siittä vihdoin viimein, mie sain vettäki sisälle paljon.

Mie sain jostaki pajusta kiinni. Lunta tuli taihvaan täyeltä. Mie sukka-jalassa. Enhän mie ennää töitä saattanu tehjä. Tulima sitten Vänkön Einarin kämpäle. Siinä ei ollu yhtään puuta eikä mithään. Se minun kumppani oli vähän niinko lapsellinen.

Ei se saattanu panna valkeatakhaan. Mutta met piimä, että Palovaaran kämpälä oli puuta.

HP: Mie hääyin lähteä sukkajalassa, kun saapas oli jääny jokheen. Lähteä sitä hyhmää kahlaamaan Einarin kämpältä Palovaaran kämpäle. Sielä met saima sitten vähäsen valkeata.

Mutta enhän mie saattanu ennää lähteä töihin, kun ei ollu kenkää. Ei ollu kuin yksi saapas ja märkä seki!

...

...

... Det är många som pratar samtidigt!

...

...

Erkki: Kyllä mie olen niin monta kertaa pöläny. Fredrikssonin Hugo kyllä meni rohki sinne sumale, mutta ei se kuitenkhaan hukkunu koskhaan, kun se on vieläki täälä!

Se oli maakari menheen. En mie ollu suunnillekhaan niin rohkea. Se sano aina, että "eikhään sinne pääsis". Kun keskelle meni ja alko sieltä löysähmään, silloin se lähti. Ei meilä ollu mitihään venettä, millä se meni. Lumi-ilma se on tietekki kaikkein hulluin. Mutta kun on sula.

...

...

...

...

Bandet tog slut!